

NÄKÖPIIRISSÄ — I SYNFALETET

ARVOSTELUN ARVOSTELU

Herra Toimittaja:

Tutkimustani »*Maatalouden ryhmäetu eduskunnassa vuosien 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina. Studia historica Jyväskyläänsia IV. Jyväskylä 1965*», on valtiot. tri Martti Noponen arvostellut julkaisunne numerossa 4/1965 tavalla, joka antaa aiheen moniin huomautuksiin arvosteluun sisältyvien lukuisten erehdysten ja väärintulkintojen vuoksi. Vaikka vastaukseni muiden velvoitusten vuoksi on viipynyt, voinee se vielä nytkin oikaista pahimmat virheet arvostelussa, ja pyydän siksi saada palstatilaa seuraavalle:

Ensinnäkin arvostelija väittää, että olen muuttanut äänestysten luokitteluperustetta siirtyessäni 1930-luvulta sotienjälkeiseen aikaan. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Arvostelijalta lienee jäänyt huomaamatta, että kriteeriot, joita käytettiin jo 1930-luvulta lähtien nk. sosiaaliagraristen äänestysten erottamiseksi varsinaisista maatalousäänestyksistä, samaistuivat 1930-luvulla. Tämä on todettu selvin sanoin s. 35 yläreunassa. Nämä kriteeriot olivat: 1) sosialidemokraattisen ryhmän enemmistön kannatus, 2) sosialidemokraattisen ryhmän aloite äänestykseen johtaneen ehdotuksen tekemiseksi. Näiden lisäksi on kiinnitetty huomiota 3) äänestysten asiasisältöön, joskaan sisällön mukaan jakoa ei ole suoritettu. Kun muuttunut puoluejärjestelmä ei enää sotienjälkeisenä aikana tarjonnut selvää rajaa äänestysten välille, on jo 1930-luvulla sovellettu kriteerio ehdotuksen tehneestä tahosta ollut ratkaisuperustana sotienjälkeisenä aikana.

Sosiaaliagrarismi on siis tutkimuksessa sama kuin vasemmiston äänestyksiin johtaneissa ehdotuksissa kuvastuva maatalouspolitiikka. Tämä ei kuitenkaan ole merkinnyt sitä, kuten arvostelija väittää, että jaoittelu mitenkään peittäisi maalaisliiton ansiot tällä alalla, vaan niistä on erityinen maininta s. 67, äänestysaiheiden sisältöä tarkasteltaessa, s. 78 ja 105. Kysymys on tietysti sängen monisärmäisen todellisuuden puristamisesta luokkiin, mutta mainittujen kolmen kriteerion yhdistelmällä nähdäkseni äänestysten moninaisuus voidaan hallita ja päinvastoin yhdenkin niistä huomiotta jättäminen antaisi aineistosta puutteellisen kuvan. Luokittelun suorittaminen vain äänestysten asiasisällön mukaan olisi liian subjektiivista ja silloin menettäisiin kokonaan nk. subjektien välinen validiteetti, mikä arvostelijan

itsensäkin kannalta olisi hämmentävää. Sitäpaitsi ryhmähän reagoivat voimakkaasti juuri ehdottavan tahon mukaan, kuten tutkimuksesta voidaan todeta. Eri asia on taas, ovatko luokkien nimet parhaat mahdolliset ja niitähän voi muuttaa luokitteluperusteita muuttamatta.

Toiseksi arvostelija on havaitsevinaan epäjohtonmukaisuutta niissä perusteissa, joiden mukaan kannatus on laskettu. Tauluissa 3, 5, 14 ja 16 kannatus on laskettu äänestyksiin osaa ottaneiden eikä edustajien kokonaismäärästä, kun tarkoituksena oli määrätä ryhmän keskimääräinen prosentuaalinen kannatus. Arvostelijan mukaan olisi pitänyt käyttää samaa menetelmää yksityisten edustajienkin kannanottoja tarkasteltaessa. Kysyisin miksi? Yksityisten edustajien kannatusta maatalouden ryhmäedulle tarkastellaan vain sellaisissa ryhmissä, joissa se ei keskimääräisen kannatuksen mukaan arviotuna käsitä kaikkia edustajia, siis ryhmissä joissa esiintyy sekä vastustajia että puolustajia. Näiden ryhmien tarkastelussa todetaan, että maatalouden ryhmäedun kannatus ei niissä rajoitu selvästi johonkin osaan ryhmästä, vaan alenee jokseenkin tasaisesti muutamien edustajien muodostamasta huipusta vähäpätöiseen minimiin. Kysymys on siis siitä, miltä kohdalta tämä tasaisesti aleneva sarja olisi katkaistava ja mikä osa huipusta olisi katsottava eduskunnassa vaikuttavaan maatalousryhmään kuuluvaksi. Arvostelija olisi suorittanut rajanvedon alemmaa, poissaolojen vaikutuksen huomioonottamiseksi, kuten tauluihin laskettuja lukuja esitettäessä on menetelty. Kirjoittaja on absoluuttisista äänestysluvuista kysymyksen ollen käyttänyt ankarampaa menettelyä siten, että poissaolot ovat vaikuttaneet kannatuksen määrää alentavasti. Näiden taulujen tarkoituksenaahan on ollut osoittaa, mm. miten monta maanviljelijäämmattiin kuulumatonta edustajaa tämän ankarimmankin kriteerion mukaan on pakko lukea maatalouden ryhmäedun kannattajiksi. Huomio, että heitä näinkin laskettaessa kertyy joka tapauksessa yli 20 edustajaa 80—86:sta edustajasta eduskunnan keskiarvoisesta maatalousryhmästä on nimittäin myöhemmin suoritettujen päätelmien kannalta mielenkiintoinen. Väljempää kriteeriota käytettäessä olisi näiden maatalouden ammattiipiiriin lukeutumattomien edustajien voitu väittää koostuvan jonkunlaisista rajatapauksista, mistä näin laskien ei voi olla kysymys. Kun tämän ankaramman kriteerion perusteella erotetuista edustajista ei pyritä rekonstruoimaan keskiarvoisen kannatuksen perusteella muodostetun maatalousryhmän henkilökoostumusta, ei arvostelijan huomautuksella ole merkitystä. Mikään ei sitäpaitsi estä lukijaa vetämästä rajaviivaa a.o. tauluissa alemmaksi ja tarkastelemasta, miltä kannattajain koostumus ammatin ja vaaliipiirin suhteen silloin näyttää. Tämä on helppo tehtävä, koska tauluissa on absoluuttiset äänestysluvut eikä prosenttilukuja.

Erityistä huomiota arvostelija on kiinnittänyt yhteenvedossa lähemmin tarkasteltuun hypoteesiin, että maatalousryhmä eduskunnassa heijastaa vastaavan ryhmäedun tunnistamista ryhmään kuuluvien edustajain valitsija-

kunnassa. Tämän kaltainen hypoteesi on yhtä vanha kuin itse edustuslaitosten systemaattinen tutkiminenkin ja esiintyy mm. Stuart Rice'llä teoksessa »Quantitative Methods in Politics», New York 1928, s. 193—194 seuraavassa muodossa: 1) »Äänestäjät ovat taipuvaisia äänestämään edustajiksi henkilöitä, joiden mielipiteet ovat samat kuin heidän omansa ja 2) edustajat ovat taipuvaisia äänestäessään ilmaisemaan valitsijakuntansa keskuudessa olevien ryhmien mielipiteitä». Tässä yleisessä muodossa hypoteesia tuskin käy toteen näyttäminen. Kuitenkin kun on kysymys maatalouden ryhmäedusta, näyttää Suomessa tutkimukseni käsittävinä ajanjaksoina vallinneen mielestäni pitkälle menevä vastaavuus toisaalta eduskunnan maatalousryhmään lukeutuvien edustajien ja valitsijakunnan maatalousvaltaisuuden välillä. Jo pelkästään se seikka, että tämän ryhmän ytimen ja noin 2/3 siitä muodostavat maalaisliiton ryhmään kuuluvat edustajat, osoittaa tätä. Onhan aikaisemmissa tutkimuksissa osoitettu paikkansa pitäväksi se yleisestikin omaksuttu käsitys, että »maalaisliiton kannattajista oli keskimäärin 9/10 maatalouselinkeinon piiristä» (Rantala: Konservatiivinen puolueyhteisö, s. 25). Edelleen on selvitetty, että kokoomuspuolueen äänestäjistä v. 1948 kuului 27 % suoranaiseen talonpoikaisväestöön (Rantala: sama teos, s. 24). Ruotsalaisesta kansanpuolueesta tiedetään, että sen äänestäjistä huomattava osa varsinkin Pohjanmaalla kuuluu talonpoikaisväestöön. Olisiko nyt niin, että näissä kahdessa pienessä porvarillisessa puolueessa talonpoikaisväestön äänillä eduskuntaan äänestetyt edustajat kuuluisivat niihin, jotka omaksuivat maatalouden ryhmäedulle kielteisen kannan? Tuskinpa, vaan hypoteesina mielekkäin on se oletamus, että he ovat juuri niitä, jotka maatalousäänestyksissä omaksuvat maatalouden ryhmäedulle myönteisen kannan. Edelleen on huomattava, että SKDL:n ja sosialidemokraattisen puolueen äänestäjistä valtaosa kuuluu työväenluokkaan. Näiden kaikkien puolueiden äänestäjistä vallitsevien käsitysten mukaan näyttää johdonmukaiselta, että maatalousryhmä eduskunnassa sijoittuu tutkimuksessani siten, kuin on osoitettu ja että hyvällä syyllä voidaan olettaa vallitsevan jonkinmääräisen vastaavuuden äänestäjäkunnan rakenteen ja maatalouden ryhmäedun kannattajain välillä.

Nämä yleisesti tunnetut tosiasiat ovat olleet kysymyksessä silloin, kun on tähdennetty maatalousryhmän koon pysyvyyttä ja sen sijoittumisen selvää vakiintuneisuutta eduskunnassa. Päähuomio on kuitenkin kiinnitetty eräisiin piirteisiin, jotka mahdollisesti tuovat lisävalaistusta asiaan. Niitä olivat 1) maatalouden harjoittajiin kuulumattomien edustajain huomattava osuus maatalousryhmän edustajista, mikä mielestäni viittaa siihen, että asianomaisen ammatti ei ole ratkaiseva äänestysasenteelle, vaan todennäköisesti mielikuva valitsijakunnan rakenteesta ja 2) maatalouden ryhmäetua kannattavien edustajain valitseminen ruotsalaisessa kansanpuolueessa sotienjälkeisenä aikana Pohjanmaalta ja vastustajain Uudeltamaalta. Kun puolueen

maataloutta harjoittavia äänestäjiä oletettavasti on suhteellisesti enemmän juuri Pohjanmaalla kuin Uudellamaalla, on tiettyä vastaavuutta tässäkin ryhmässä (maalaisliiton ryhmän ohella) syytä epäillä äänestyskäyttäytymisen ja valitsijakunnan rakenteen välillä maataloutta koskevissa äänestyksissä.

Kun näinkin pitkälle meneviä indisioita löytyy vastaavaisuudesta maatalousryhmään kuuluvien edustajien ja äänestäjäkunnan maatalousvaltaisuuden välillä, on tutkimuksessa vielä tarkasteltu, millaisena tämä vastaavaisuus esiintyy ryhmien voimasuhteiden muutoksissa. Valitsijakunnan rakennemuutoksen ja kannatuksen muutoksen samansuuntaisuus vahvistaisi siis jo toisin perustein todettua vastaavaisuutta tai erisuuntaisuus kehoittaisi väljentämään käsitystä siitä. Koska arvostelija on ahertanut erityisesti tämän jälkitarkastelun parissa ja nähtävästi sotkeutunut sen konstruktion, lienee paikallaan todeta siitä seuraavaa:

Tarkastelu perustuu siihen edellytykseen, että parlamenttipaikkojen nettomuutoksista voidaan päätellä äänenmuutos valitsijakunnan keskuudessa. Varauksena tällaiselle tarkastelulle esitetään,

- a) että vastaavaisuus ei voi olla tarkka, vaan siihen voivat vaikuttaa suuresti vaaliliitot, äänestysprosentti jne. ja että edustajaehdokkaiden välisen ratkaisun sanelee yksityistapauksissa joskus kapea marginaali (s. 99)
- b) että päätelmiä tehdään tutkimuksen käsittävän ajanjakson aikana tapahtuneista huomattavista muutoksista, ts. lähinnä vuosien 1933 ja 1945 vaalien äänestäjävyöryistä. Tätä tähdennetään vielä uudelleen toteamalla, että kysymys on siis »suurista muutoksista», (s. 100).

Viimeksi mainitun varauksen arvostelija jättää kokonaan huomioon ottamatta ja antaa arvostelussaan sen kuvan kuin kirjoittaja uskoisi lähes täydelliseen yhdenmukaisuuteen äänestystuloksissa ja edustajapaikkojen jakaantumisessa. Tällä tavalla menetellen on tietysti helppo arvostella, mutta se ei anna hyvää kuvaa arvostelijan pyrkimyksistä. Uskon kuitenkin, että varauksen unohtaminen johtuu siitä, että kirjoittaja on formaalisista syistä esittänyt myös muiden vaalien numerot. Esitetyt varaukset huomioon ottaen katson kuitenkin, että äänestäjien liikkeen suunta kyllä näkyy selvästi vv. 1933 ja 1945 vaaleissa parlamenttipaikkojenkin jakautumisessa. Jos varaukset pidetään mielessä, ei mikään estäne tarkastelemasta parlamenttipaikkojen nettojakaantumisessa tapahtuneita muutoksia ikään kuin niitä vastaisi valitsijakunnan vastaava muutos, ottaen huomioon sen, missä tarkoituksessa ja missä yhteydessä näin hypoteettisesti menetellään.

Tästä samasta tarkastelusta arvostelija väittää, että se esittäisi jonkunlaista kehäpäätelmää. Näinhän ei ole asianlaita, vaan arvostelija sekoittaa toisiinsa ko. tarkastelua edeltäneen pyrkimyksen dokumentoida esiin tulleet faktot suhteiden ja todistelua seuranneen jälkitarkastelun. Ei siis pyritä

»perustelevaan eräiden puolueiden valitsijakuntien rakennetta viittaamalla puolestaan niiden tietynlaiseen suhtautumiseen maatalouden ryhmäetuun». Todetaan vain, että sosiaalidemokraatit eivät eduskunnassa 1930-luvulla erityisemmin kannattaneet maatalouden ryhmäetua, eivät edes siitäkään huolimatta, että saivat lisää edustajapaikkoja = lisää kannatusta valitsijakunnan keskuudessa. Kun lisä-äänät sosialidemokraateille tulivat porvarillisilta ryhmiltä, lähinnä kokoomuksen kustannuksella, pitäisi näiden äänestäjien olla kaupunkilaisia, jotta alkuperäinen väite äänestäjäkunnan rakenteen ja ryhmän asenteen välillä pitäisi paikkansa. Gallututkimusten mukaan kokoomuksen kannattajissa on sekä maalaisia että kaupunkilaisia, joten mikään tässä vaalitapahtumassa ei välttämättä puhu äänestäjäkunnan vaikutusta vastaan. Jos häviäjät näissä vaaleissa olisi ollut maalaisliitto, talonpoikaisine äänestäjäkuntineen, olisi äänestäjäkunnan vaikutuksesta esitetty väite todisteineen ilmeisesti väärä. 1930-luku ja varsinkin 1933 vaalit eivät siis tarjoa etsittyä vastaväitettä. Varsin lähelle tällaista hylkäävää lopputulosta päädytään kuitenkin vuoden 1945 vaaleja tarkasteltaessa, koska silloin oli häviäjänä mm. maalaisliitto, talonpoikaisine äänestäjäkuntineen. SKDL ei mitenkään reagoinut maatalousväestön mahdolliseen esiintymiseen sen äänestäjäkunnassa. Kuitenkin puolueen keskitetty organisaatio ehkä selittää ristiriidan, samoin puolueen mukana olo hallituksessa tänä aikana. Vasta vuoden 1948 kirvelevän vaalitappion jälkeen asenne maatalouden ryhmäetuun puolueessa muuttui, vaikka todennäköisesti osa maatalousväestöstä silloin siirtyi takaisin mm. maalaisliiton kannattajiksi. Arvostelijan väite kehäpäätelmistä johtuu nähtävästi siitä, että jälkitarkastelun päätelmäkonstruktiota ei ole onnistuttu kyllin selvästi esittämään, vai mistä muusta syystä se voisi johtua?

Arvostelu sisältää runsaasti vaatimuksia, että tutkimusta olisi pitänyt jatkaa eri suuntiin ja kieltämättä ehdotukset ovat perusteltavissa ja olivat kyllä kirjoittajan tiedossa. Kuitenkin esim. yksityiskohtiin ulottuva vaalitutkimus 1930—48 vaaleista on käsittääkseni erilaista metodiikkaa vaativa, joten sen suorittaminen erikseen on perustellumpaa. Toisaalta taas tällaisen vaalitutkimuksen suorittaminen on mielekästä vasta sitten kun tiedetään maatalouden ryhmäedun kannatuksen sijainti eduskunnassa, joten kirjoittajan suorittama tutkimus on vaalikentälle ulottuvan tutkimuksen loogillinen edeltäjä. Samaa voidaan sanoa kaikista muistakin arvostelijan ehdotuksista, kuten esim. tutkimuksen suorittamisesta eduskunnan valiokunnan sisäisestä toiminnasta tai puolueiden ja puolue ryhmien sisäisistä päätöksistä. Kaikki nämä ovat tutkimuskohteita sinänsä ja niiden tuleminen esille tutkimuksessani ei liene negatiivista, vaikka niitä ei olekaan tutkittu, sillä nehan osoittavat vain tutkimuksen lähtökohdan hedelmällisyyttä.

Näiden vaatimusten lisäksi arvostelussa esiintyy runsaasti epäonnistuneita ehdotuksia, kuten esim. se, että edustajakohtaisen kannatuksen tarkastelu olisi pitänyt ulottaa myös lähes täydellisen kannatuksen antaneisiin ryhmiin,

koska »mielenkiintoisia poikkeavia yksilöitä saattaisi kuitenkin esiintyä näidenkin edustajien joukossa». Tähän on kuitenkin sanottava, että tutkimukseni tarkoituksena oli invarianssien etsiminen eikä mielenkiintoisten poikkeavien yksilöiden. Jatkossa arvostelija toteaa ...» ja vasta yhtenäisemmin kaikkiin ryhmiin koko aikana kohdistunut tutkimus voisi yleensäkin tuoda esille esimerkiksi joidenkin henkilöiden vakaan ja johdonmukaisen suhtautumisen tiettyihin etuihin.» Arvostelija näyttää siis olettavan, että kirjoittaja ei ole tarkistanut kaikkia ryhmiä koko ajalta ja vaatii, että kysymyksenasettelun kannalta mitäänsanomattomat pitkät edustajaluettelot olisi pitänyt ottaa mukaan painoasuun. Olettamus on väärä ja vaatimus mielestäni kohutuoton.

Vailla asiallista katetta oleva on arvostelijan »yleishavainto», että hän »jää tutkimuksessa kaipaamaan ennen kaikkea useampien muuttujien käyttöä rinnan analyyseissa (esimerkiksi koheesioindeksin laskemista erikseen ryhmäedun puolesta ja sitä vastaan äänestämisen osalta tai ryhmäedun kannatuksen tarkastelua hallitusblokkiin ja oppositioon kuuluvien osalta erikseen), jotta aineistosta olisi saatu enemmän irti, ja muidenkin lähteiden kuin eduskunnan pöytäkirjojen käyttöä äänestystilanteita kuvattaessa.» Ensinnäkin arvostelija ei esitä mitään uutta muuttujaa. Toiseksi koheesioindeksiä ei voi laskea kuin rajoiltaan määrätystä ryhmästä ja se seikka, että tällaisestakin perusasiasta on huomautettava, on käsittämätöntä. Tutkimuksessahan on nähty paljon vaivaa sen seikan toteamiseksi, että maatalousryhmällä, so. maatalouden ryhmäedun kannattajilla, ei ole mitään kiinteää rajaa, vaan se on liukuva pienissä porvarillisissa ryhmissä. Indeksiä ei siis voi laskea »erikseen ryhmäedun puolesta ja sitä vastaan äänestämisen osalta», vaan vain kiinteät rajat omaavista puoluryhmistä eduskunnassa. Puoluryhmistä taas indeksi on laskettuna tutkimuksessa liitteissä 2 ja 3. Kolmanneksi on tutkimuksessa pitkin matkaa suoritettu »ryhmäedun kannatuksen tarkastelua hallitusblokkiin ja oppositioon kuuluvien osalta erikseen, onpa tämä suhde, ryhmän suhde hallitukseen, s. 97 mainittu ensimmäisenä tutkimuksessa todettujen uusien muuttujien luettelossa. Aikaisemmin tunnistetut muuttujat, puoluryhmä, äänestysaihe ja äänestykseen johdaneen ehdotuksen taho on tutkimuksessa pyritty pitämään luokituksella konstantteina, uusien muuttujien tunnistamiseksi. Ja lopuksi, mitä lähteitä olisi pitänyt käyttää eduskunnan pöytäkirjojen ohella nimenomaan äänestystilanteita kuvattaessa?

Arvostelija päätyy toteamaan, että kirjoittajan olisi »täysin tarkistettava uuden tutkimussuunnitelmansa perusta», so. tutkimuksessa kokeillun metodin käyttö edustajien kannanottojen toteamiseksi muidenkin äänestysryhmien suhteen. Kuitenkaan arvostelija ei arvostelussaan ole käsitellyt näitä mainitsemiaan perusteita, vaan on katsonut löytäneensä epäjohdonmukaisuuden sieltä toisen täältä ja välttänyt kokonaisarvion esittämistä käytetystä kysy-

myksenasettelusta, »approachesta». Tämä puute arvostelussa on ymmärrettävissä vain, jos ottaa huomioon sen, millaiseksi arvostelija on käsittänyt tutkimuksen. Hän toteaa: ... »tutkimukseen, jossa tekijä on siirtynyt tarkastelemaan eduskunnan toimintaa yhä selvemmin varsinaista ryhmätyöskentelyä laajemmalla, ja epävirallisemmalla, näkymättömällä mutta tuskin vähemmän merkityksellisellä ryhmäyhdistelmien tasolla.» Mitään näin monimutkaista ei kirjoittajan mielessä ollut tutkimukseen ryhtyessään. Esi-puheessa on nimenomaan todettu, että tutkimuksen lähtökohdana on koko äänestysmateriaalin sijasta tietyin perustein valikoitu äänestysjoukko, tässä tapauksessa maatalousäänestykset. Lähtökohdan mukaan peruskysymyksiä ovat äänestysryhmien muodostamisen ongelma, kannatuksen ja vastustuksen määrittely ja äänestysten edelleen luokittelun tarkoituksenmukaisuus. Arvostelija ei ole missään kohdassa käyttänyt hyväksensä tutkimuksen metodologiaa arvostelussaan. Pyrkimyksenähän on ollut pitää sellaiset äänestyskäyttäytymiseen vaikuttavat muuttujat kuin äänestysaihe, puolueyhdistelmän vaikutus ja aloitteentekotaho konstantteina, jotta muiden muuttujain vaikutus voitaisiin havaita. Jos arvostelu olisi lähtenyt tästä perussekasta, olisi se voinut päätyä hieman positiivisempaan näkemykseen niistä mahdollisuuksista, joita käytetty tutkimuksen lähtökohhta tarjoaa. Mm. luokittelun arvostelu olisi voinut muodostua tätä taustaa vasten tarkasteltuna antoisammaksi, sen sijaan, että on pitäyditty epäoleellisiin detaljeihin.

Arvostelija valittaa sitä, että kirjoittaja ei ole esittänyt käsitystään käyttämänsä metodin soveltuvuudesta tällaisiin mikrotutkimuksiin eduskunnassa. Eiköhän tämä kuitenkin ole arvostelijan tehtävä, sillä tietysti kirjoittajalla on optimistiset käsitykset metodistaan. Sen sijaan tällainen tutkimus on metodista riippumatta mielestäni sangen hyödyllinen vastaavan eturyhmän tutkijoille. Tämä tutkimus muodostaa nimittäin taustamateriaalin, josta käy ilmi ensinnäkin eduskunnassa käsitellyt maatalouspolitiikan aiheet. Kun ao. eturyhmän aktiviteettia, aloitteita eri kysymyksissä verrataan esitetyn taustan sisältämiin kysymyksiin, voidaan muodostaa entistä objektiivisempi kuva ao. eturyhmän aktiviteetin asteesta ja sen harrastusten suunnasta. Voidaan nähdä, puuttuiko se kaikkiin eduskunnassa esille tullessiin kysymyksiin, vaiko vain osaan niistä. Toiseksi tutkimus kartoittaa varsin tarkkaan kannatuksen leviniisyyden eduskunnassa. Tehokas eturyhmä tuntee tietysti tämän ja sen toiminta on ymmärrettävissä eri tilanteissa vain, jos tutkijakin tuntee sen. Tutkijan tavoitteista tietysti riippuu, kuinka paljon hyötyä ryhmäedun tutkimisesta voi olla. Kuitenkin kun kysymys on relationaalista tutkimuksesta, eturyhmän ja eduskunnan vuorovaikutuksesta, ei myös eduskunnan piirissä suoritettua vastatutkimusta voida välttää.

Kirjoittaja ja arvostelija eivät yleensä pääse yksimielisyyteen tutkimuksen virheistä ja puutteellisuuksista, mutta harvoin he ovat oleellisissa kohdin mielipiteiltään niin etäällä toisistaan kuin tässä tapauksessa. Tämä ei

tietenkään merkitse sitä, että tutkimuksessa ei olisi parantamisen varaa. Puutteellisuudet vain eivät näytä olevan niitä, joihin arvostelija on pääasiallisen huomionsa kiinnittänyt.

Kauniaisissa 14. 11. 66

Pekka Nyholm
